

ועדת משמעת לפי פרק ה' לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז - 1977

10.2.2012

בענין:

מר יונתן ברג, ער"ד, התובע וב"כ היועצת המשפטית למשרד הבריאות

התובע

- נגד -

ד"ר [REDACTED], ת.ז. [REDACTED] פסיכולוג הרשום במנקס הפסיכולוגים ובעל מומחיות בפסיכולוגיה קלינית, רישיון מס' [REDACTED], ע"י ב"כ עוה"ד יהודה פריד וטל גבאי

הנאשם

החלטה בדבר אמצעי משמעת, לפי פרק ה' לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז

1977 -

1. הקובלנה -

התובע הגיש, ביום 21.3.2010, קובלנה נגד הנאשם, על כי גילה חוסר יכולת, חוסר אחריות או רשלנות חמורה במילוי תפקידו כפסיכולוג, כאמור בסעיף 33(3) לחוק הפסיכולוגים (להלן – החוק או הקובלנה, לפי העניין). זאת הואיל ולא קיים את חובת הדיווח הקבועה בסעיף 368ד(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין).

2. הוועדה -

שר הבריאות מינה את הח"מ כוועדת משמעת, לפי חוראות סעיף 35 לחוק (להלן – הוועדה).

3. החלטת ביניים -

בהחלטת ביניים, שניתנה ביום 4.10.2011, קבעו כדלקמן: כי לנאשם היה יסוד סביר להניח שהמטופל עבר עבירה בבתו חקטינה. משכך הוא, חלה על הנאשם החובה לדווח אל הפגיעה ומשלא עשה כן, הנאשם סטה סטיה משמעותית מרמת הטיפול המקובלת הצפויה ממנו כפסיכולוג, בנסיבות העניין, ובכך גילה חוסר יכולת, חוסר אחריות או רשלנות חמורה במילוי תפקידו כפסיכולוג, כאמור בסעיף 33(3) לחוק.

4. הדיון בעמדות הצדדים לעניין אמצעי המשמעת ופרסום ההחלטה –

בעקבות החלטת הדין, קיימה הוועדה, ביום 4.10.2011, דיון שהתמקד בטענות הצדדים לעניין אמצעי המשמעת הראוי, בנסיבות העניין וכן בעמדות הצדדים לעניין פרסום ההחלטת הוועדה, בהתאם להוראות סעיף 46 לחוק (להלן - הדיון האחרון). בדיון זה נכחו התובע, הנאשם ובאי כחו.

בדיון האחרון, העידו מטעם הנאשם:

(א) דר' נח גונן, פסיכיאטר, המכחן כמנהל מחלקה וסגן מנהל המרכז לבריאות חנפש בנס ציונה – באר יעקב, העוסק שנים רבות בהוראה, אתיקה, פסיכיאטריה משפטית, אבחון וטיפול.

(ב) פרופ' אבי וייצמן, המתמחה בפסיכיאטריה של הילד ושל המבוגר, המכחן כמנהל יחידת המחקר בבית חולים גחה ומנהל מכון מחקר ע"ש פלונשטיין של אוניברסיטת תל אביב.

(ג) הגב. גיטה לויפר, המשמשת כמנהלת של מרכז ארצי רב תחומי לחורים ומשפחה בקהילה החרדית ומנהלת של מכון לחכשרת מנחות הורים ויועצות חינוכיות המהווה כיום חלק בלתי מהמרכז, הפועל במסגרת משרד החינוך ועיריית בני ברק.

מדברי העדים עלה כי:

(1) הם מכירים את הנאשם מעבודתם המשותפת, מזה כ-30 שנה.

(2) הנאשם בולט כאדם ישר, הגון ובעל יושרה והם הופתעו לגלות שהוגשה כנגדו קובלנה חמילה דופי בחתנחלותו.

(3) הנאשם מוכר כמומחה בטיפול קוגניטיבי התנהגותי, שרמתו המקצועית אינה מוטלת בספק וכי מסירותו ונאמנותו למטופליו, יוצאי דופן.

הנאשם ידוע כמי שמוכן ליטול על עצמו לטפל גם במקרים בעייתיים, שמטפלים אחרים נמנעים מלטפל בהם. עוד עלה מדבריהם שבמקרים רבים, הנאשם אף מסתפק בתשלום סמלי ובלבד שלא לחותיר אנשים הזקוקים לסיוע, בלא טיפול.

פרופ' וייצמן חוסיף שהוא נהוג להפנות לנאשם מקרים סבוכים, שהמערכת הפסיכולוגית והפסיכיאטרית, לא ערוכה לטפל בהם. המדובר במקרים שעניינם בהתנהגויות של חוסר שליטה בדחפים ויצרים, מהקהילה החרדית, אשר מרבית המטפלים, נוהגים לסרב לקבלם לטיפול בטענה שאין להם כלים להתמודד עם הבעיה וכי יש לפנות בעניינם למשטרה. לדבריו נכונותו של הנאשם לסיע, גם במקרים אלה, היתה בסופו של דבר בעוכריו.

פרופ' וייצמן וחגב. לויפר הדגישו, כי ברור להם, שלמרות הנאמנות חבלתי מסוייגת של הנאשם למטופליו, הוא לא יפעל בניגוד לחוק.

(4) פרופ' וייצמן חוסיף שהנאשם תרם תרומה חשובה בחטמעת שיטת ה- CBT. שיטה שהוא התמחה בה עוד בחיותו באר"ב, כי הוא היה שותף לחטמעת השיטה בבית החולים גחה ובהמשך הוא חקם את היחידה ל- CBT המטפלת בהפרעות חרדה ודכאון.

(5) דר' גונן חוסיף כי בשנים האחרונות, הוא ונאשם עובדים בשיתוף פעולה הדוק וכי הם נוהגים לשוחח, מידי שבוע, על מטופלים המשותפים לשניהם, כאשר הוא אמן על הטיפול הפסיכו-פרמקולוגי והנאשם אמן על הטיפול תפיכו-תרפויטי.

(6) גבי לויפר העידה שהמרכז שבראשותה, נוהג להפנות אל הנאשם אנשים הזקוקים לטיפול. לדבריה הנאשם השקיע רבות בלימוד נוהגי וצרכי הקהילה החרדית, כאשר הטיפול בבני העדה מחייב גם התמודדות עם דילמות טיפוליות מצריכות גם חוות דעת תורנית ובמקרים רבים מדובר במצבים מורכבים, של חרדות והתמכרויות. גבי לויפר חוסיפה שהנאשם מקדיש רבות על מנת לייצץ לה, גם לגבי מטופלים שאינם נמצאים בטיפול.

4.1. טענות הצדדים לעניין אמצעי המשמעת -

4.1.1. טענות התובע -

(א) לעניין אמצעי המשמעת יש לשקול, לאור הפסיקה ביחס לרופאים¹, שיקולים אלה: חומרת הסכנה הנשקפת לציבור מחשנות המעשים, כמו גם ערכים, צרכים ואנטרסים שעליהם באה הענישה המשמעתית להגן ובחס האנטרס בהרתעה כללית, כמו גם הצורך בשמירה על כבוד המקצוע ועל אמון הציבור במקצוע.

כך גם נקבע כי בתחליף עיצובה של התגובה על הענישה המשמעית להעביר מסר ברור באשר לכללי האסור והמותר במסגרת פעילותו המקצועית של רופא ולעתים גם מחוצה לה.

על הענישה המשמעית להעביר מסר ברור לאנשי המקצוע, כמו גם לכלל הציבור, כי כלל ברזל הוא שפסיכולוג חייב לקיים את חובות החוק, כי עליו לקיים את חובת הדיווח וכי הוא חייב בנאמנות גם כלפי החברה בכלל ובעיקר כלפי ילדים בהיותם חסרי ישע.

עוד עולה מהפסיקה, שהוועדה בהחלטתה יוצרת סטנדרטים וחובות לעוסקים במקצוע המבהירים גם לכלל הציבור שאלו הסטנדרטים שאנשי המקצוע צריכים לחקיד עליהם.

(ב) העקרון העומד ברקע חובות החוק והכללים החלים על העוסקים במקצועות הרפואה הוא: *do no harm*, שבבסיסו ההתייחסות המיוחדת לחסרי ישע.

(ג) המדובר בנסיבות בהן פסיכולוג מצי בהתנגשות בין נאמנותו למטופל, לבין נאמנותו לחברה, שעליה עמד פרוץ וייצמן בעדות. ההתנגשות האמורה נדונה בפסק דין בעניין ליפנצקי². ובית המשפט קבע, שחובת תסודיות מסתמית מקום בו קיימת סכנה לצד שלישי, שאז קמה חובה משפטית-מקצועית-אתית להגן על הצד השלישי, המעוגנת בסעיף 368 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

(ד) הנאשם העדיף, במקרה זה, את הנאמנות למטופל, על פני הנאמנות לחברה.

(ה) העונש שנקבע בחוק העונשין, להפרת חובת הדיווח, הינו שישה חדשי מאסר והוא מלמד על החומרה שבה ראה המחוקק עבירה זו.

(ו) המדובר במעשים מגונים חמורים, שנעשו בבטחון חקטינות של המטופל, במשך שנים, לרבות לאחר שהמטופל החל בטיפול אצל הנאשם. אילו הנאשם היה ממלא את חובותו ומדווח כנדרש לפי חוק, יכול שניתן היה למנוע את המשך ביצוע העבירות על ידי המטופל.

(ז) לאור האמור לעיל, ראוי לחתלות את רשיונו של הנקבל לעסוק בפסיכולוגיה, לתקופה של שנה.

(ח) בהענין שמדובר בהחלטה תקדימית, ראוי לפרסם את החלטה, בהתאם לחובות סעיף 46א' שבחוק, גם אם תוך השמטת פרטים מזחיס.

4.1.2. טענות ב"ל הנאשם -

(א) בהחלטת הביניים צויין שאין ראוי ישירה לפיה ניתן לקבוע, באופן חד משמעי, שהמטופל מסר למטפל לנאשם, שבתו היתה קטינה בעת הפגיעה. יוצא איפא, שהרשעת הנאשם מבוססת על ראיות נסיבתיות בלבד, וככל שנותר ספק, לא ניתן להרשיע אדם בחסתמך על ראיות נסיבתיות בלבד.

¹ ע"א 50/91 דר' אדגר סבין נד שר הבריאות זה פד"י מ"ז כרך 1 עמ' 27.

² ת"א 995-05 ליפניצקי אלכסיי נ' מיקוד אבטחה שמירה שירותים ונקיון בע"מ

(ב) מעולם לא עמד פסיכולוג, או אף אדם אחר ממקצועות הרפואה, לדין פלילי, או לדין משמעתי, בשל עבירה של אי דיווח.

(ג) משרד הבריאות לא הוציא הנחיות בקשר לחובת הדיווח, אף שמדובר בסוגיה מורכבת ואף שבעניין זה קיימת אי בהירות. זאת שעה שהתובע טען, בסיכום טענותיו, שהחלטת הוועדה יוצרת סטנדרטים והתוויות לכלל העוסקים בפסיכולוגיה. מטענות התובע עולה שהוא מצפה שהוועדה תבצע את מלאכתו של משרד הבריאות ותקבע נהלים והנחיות, על כתפיו של הטאשם, מקום שכאמור, הליך זה הוא הראשון מדובר בהפרת חובת הדיווח.

מקרה זה מחווה דוגמא בולטת לצורך בהנחיות ברורות. בהנתן שלא הוכח שהמטופל מסר לטאשם את המידע ועולה השאלה אם יש לצפות מחמטפל לשאול את המטופל מהו גילה של מי שנפגעה ממעשיו. לעניין זה, יש מקום לכך שמשרד הבריאות יקבע טופס אחיד, שהמטופל ידרש לחתום עליו, ובו יצוין שהודע לו מהן חסיבות שבתקיימן חלה על המטפל החובה לדווח. טופס כאמור, יצור אחדות באופן ההתמודדות עם חנושא וכך גם יובחר למטופלים שמדובר בדרישה של משרד הבריאות שהמטפל נאלץ לפעול לפיה.

כך גם טענת התובע, לפיה בכל מקרה חמור חלה חובת הדיווח, מחדדת את הצורך בהנחיות אשר יבחיור, באילו נסיבות יש להעדיף את חובת הדיווח על פני חובת הסודיות, שלפי סעיף 19 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, שחרי הפרת כל אחת מהן, היא בבחינת עבירה פלילית.

(ד) אין הלימה בין עבירת אי הדיווח לבין רף הענישה שהתובא טוען לו. בהנתן שזה מקרה ראשון שבו מוגשת קובלנה בנושא זה, ראוי הוא שמשרד הבריאות יכיר בכך שקרתה תקלה, שבעקבותיה יש לעשות להבהרת חנושא בדרך של הנחיות ואין זה ראוי שבמקום זאת תנקט דרך של התליית רשיונו של הטאשם, שאין לו עבר משמעתי וודאי שאין לו עבר פלילי.

הטאשם בן 65, נמצא בשלחי הקריירה שלו והתליית רשיונו לשנה, כמוה כהתלייתו לצמיתות. הצפייה שהטאשם יוכל לחדש את עסוקו במקצועו, לאחר שנה, לא עומדת במבחן השכל הישר. בנסיבות העניין לא היה מקום לקיים הליך זה עד סופו וראוי היה לסיימו בהסכמה.

לעניין זה ראויים דברי השופט (בדימוס) חשין, בפסק הדין בעניין שבס' 3, אשר התיר למדינה לקיים דיון נוסף, בעבירה של הפרת אמונים ובלבד שהמדינה תוותר מראש על עמדתה לעונש מאסר בפתל. שם ככאן, עמדת המדינה חיתה שקיימת חשיבות עליונה, להבטחת עיקריה ותחומיה של העבירה.

העולה מן האמור הוא כי ראוי לשקול, אם יהיה נכון להטיל לראשונה עונש כבד על פסיכולוג, על מקרה אפור של עבירה אי דיווח, כאשר משרד הבריאות לא הנחה את ציבור המטפלים כיצד יש להתמודד עם הדילמה, אף שהם נדרשים לעשות כן, מעשה יום ביומו.

זאת גם בהנתן שעבירת אי הדיווח, לא נבחנה על ידי הרשות השופטת.

(ה) הטאשם הוסמך לדוקטורט בשנת 1972 בארה"ב. הוא מבכירי הפסיכולוגים הקליניים בישראל ונמנה על אנשי המקצוע מחשורה

הראשונה בישראל. העדים שהעידו מטעם הנאשם, עמדו על רמתו המקצועית ועל אופיו של הנאשם.

הנאשם מתמחה בעיקר בטיפול הקוגניטיבי, הוא משמש כמדריך מוסמך לפסיכותרפיה בתוכנית של טיפול קוגניטיבי התנהגותי בבתי החולים תל השומה וגחה.

הנאשם ששימש כפסיכולוג ראשי ומנהל של מחלקת אשפוז יום בניו ג'רסי, עלה לישראל מטעמים ציוניים, שימש בישראל כמנהל יחידה לטיפול התנהגותי קוגניטיבי בבית חולים נחה והרצה בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת תל אביב.

הנאשם הגיע לשימוע עוד קודם להליכים האלה בנפש חפצה ושיתף פעולה באופן מלא בתקווה שהדברים יעצרו בשלבים מוקדמים יותר. כך גם הוא נהג בחליך זה.

(ו) קיומו של החליך המשמעותי וההליכים שקדמו לו, מלווים את הנאשם, מידי יום במשך שנים, וחוא גם נתון לתחושה של אי ודאות.

די בעננה הנובעת מעצם קיומו של החליך המשמעותי, כדי להכתים את שמו של הנאשם בעיני עצמו, זאת גם מעבר לכך שנמצא לנכון להרשיעו בביצוע עבירה משמעת. אלו כשלעצמם מהווים עונש משמעותי הולם ואף חמור, בנסיבות העניין. בגזירת העונש המשמעותי, יש לקחת בחשבון את חלוף הזמן. מדובר באירוע שארע לפני כעשר שנים. אף אם דיני ההתיישנות אינם חלים בהקשר זה, העומד ברקעם צריך שיעמוד ברקע החחלטה בעניין העונש המשמעותי.

(ז) לא מדובר במעשה שנעשה בכוונת מכוון, בשיטה או בכוונה להתחכם או להערים על החוק. הנאשם פעל בחתאם לחובת הדיוות, הן לפני שהחלה החקירה של הטופל והן לאחר מכן.

(ח) אין לנאשם התנגדות לכך שהחחלטה תפורסם ובלבד שיושמט ממנה כל העשוי להביא לזיהוי הנאשם או המטופל.

(ט) בנסיבות העניין, משלא נעשה על ידי משרד הבריאות הנדרש על מנת להבהיר למטפלים את הנדרש מהם בהקשר זה ובחנתן שמדובר במקרה ראשון של העמדה לדין משמעותי, עקב הפרת חובת הדיוות, ראוי היה שלא למצות את החליך בפני הוועדה וראוי היה שמשרד הבריאות יאות להגיע עם הנאשם לפתרון מוסכם, כגון: הצעתו לסייע למשרד הבריאות, בהתנדבות, לאור נסיונו העשיר, בקביעת הנחיות לעניין חובת הדיוות.

(י) לאור האמור לעיל אין לנקוט כנגד הנאשם, אלא באמצעי משמעת של הרתאה, שאף, בנסיבות העניין, חמורה.

הנאשם הוסיף כדלקמן:

4.1.3

(א) חמעמד הזה מאוד קשה עבורי, וכי הוא נתון בתהליך מייסר המלווה אותו מזה כשלוש וחצי שנים. להבנתו הוא פעל תמיד ברמה המקצועית גבוהה ביותר, ולהבנתו הוא פעל כפי שנדרש ממנו. הנאשם ציין שהוא מבין שהוועדה ראתה זאת באופן שונה.

(ב) הוא תביע צער על התוצאה שהתבררה בדעבד, כלומר: מעשי העבירה שעשה המטופל. הנאשם מסור למטופליו והוא גם הופיע בבית המעצר ובבית הסוחר, בלא קשר למעשיו החמורים של המטופל. זו דרך עבודתו והוא אינו נוהג להפסיק טיפול, בכל מקרה, גם במקרים קשים והוא מקשיב למטופליו, גם אם מדובר במעשים שאינם מקובלים עליו ושהוא מעדיף שלא לשימוע עליהם.

(ג) במהלך הדיון המשמעתי, לאחר שנים רבות של פעילות מקצועית, הוא היה מועמד להתנמות לתפקיד יו"ר מועצת הפסיכולוגים והוא סרב לקבל על עצמו את התפקיד, לאחר שנודע לו שחבריה הפלילית התיישנה ולפני שנודע לו על ההליך המשמעתי. זאת, רק משלא רצה להכתים, בדרך כלשהי, את התפקיד.

(ד) החלטת הביתיים מאוד פגעה בו באופן אישי. מהחלטת חבניים עולה שהוועדה סברה שהעובדה שתיקו של המטופל לא נמצא נובעת ממעשהו. הנאשם הוסיף, שמספר חדשים לאחר שהטיפול הסתיים, הוא עבר לקליניקה אחרת, ונראה שתיק זה הוא אחד התיקים שלא נמצא מאז, כאשר הוא לא ידע שהתיק חסר, עד שהוזמן לבית המעצר, כחמש שנים לאחר מכן.

הנאשם מיחס חשיבות רבה לעניין זה, שכן החשערה כאילו הוא מעל על מנת להשמיד את התיק, מכתימה אותו כאילו היה אדם לא ישר.

זאת ועוד, משהתיק לא נמצא, הנאשם עצמו נפגע, שכן בהעדרו הוא אינו זכאי לממש את ביטוח הרשלנות המקצועית, והוא נאלץ לשאת בחוצאות ההליכים חכרוכות בחליכים המשמעתיים.

(ה) הנאשם הוסיף, כי הגיע לישראל מארה"ב, שם חי ברווחה, בהיותו בן 36, בחיותו אב לארבע ילדים. כך היה בתחושה של שליחות, מתוך רצון לתרום למדינה, בתחום מומחיותו, וכך הוא גם עשה, משך 28 שנים.

אף שרמתו המקצועית של הנאשם, בבואו לישראל, חיתה גבוהה מהנדרש לצורך קבלת רשיון, הוא נאלץ להמתין לקבלתו, כתשעה חדשים, ועל מנת לפרס את משפחתו הוא נאלץ לעשות שימוש בכספי התמורה שקיבל בעד בית מגוריו בארה"ב.

ראוי לציין שכאשר הגיע לראיון לקראת קבלה לעבודה בקופת חולים, הפסיכולוג הראשי התקשה, לאור קורות החיים שלו, לחבין מדוע עלה לישראל. לדבריו, שכרו בארה"ב היה גבוה בכדי ארבעים, משכרו כמנהל מחלקה עם ותק של 23 שנים בבית החולים גהה, שם עבד כשש שנים וכי על רקע זה, הוא חקים את הקליניקה הפרטית, לפני כ-27 שנים.

(ו) אף שהוא מאוד עמוס ועובד שעות רבות, הוא לא מסרב לקבל אנשים לטיפולו, גם אם אין בידם לשאת בתשלום המלא. הנאשם ציין שהוא רואה בכך חלק מחשליחותו שלו בישראל, כי הוא לא עלה לישראל על מנת להתעשר, אלא מתוך תחושת שליחות, שלאורה הוא גם חנך את ילדיו, והוא גאה בכך ששנים מהם הם עובדים סוציאליים, כלתו רופאת ילדים ובתו וחתנו עובדים בחינוך מיוחד וזוכים להערכה רבה.

(ז) הנאשם הדגיש שכאשר הוא סבור שיש לדווח, הוא עושה כן ללא היסוס ואין מקום ליחס לו עמדה לפיה הוא מתנגד לחובת הדיווח, כטענת התובע.

(ח) יישום חובת הדיווח הוא נושא מורכב, ש המטפלים נאלצים להתמודד אתו באופן שוטף, ונדרש למצוא לו פתרון. להבנתו, יש לשקול בזהירות כיצד מביאים לידיעת הציבור את חובת הדיווח, שכן קיים חשש שאנשים הזקוקים לטיפול, ימנעו עקב כך, מפניה למטפלים.

לדבריו, משרד חבראות אינו ער למורכבות הכרוכה ביישום חובת הדיווח ולחשלות העשויות לנבוע ממנה וכי לאור נסיונו העשיר, גם בעקבות מקרה זה, הוא ישמח לסייע בגיבוש פתרון חולם.

הנאשם ציין כי הוא סבר שבמקרה זה, לא היה עליו לדווח. לא מדובר בכך שהוא אינו מייחס חשיבות לטובת החברה, כטענת התובע, או כי הוא הפר את העקרון *do no harm*, שאף ישומו מורכב יותר מחשתמע מטענת התובע.

(ט) בפועל לא ניתן לסגור קליניקה פרטית לשנה. וככל שניתן לחזור ולהפעיל קליניקה פרטית, לאחר הפסקה של שנה, הדבר כרוך בהשקעה רבה במשך זמן ממושך. הנאשם הדגיש שמבחינתו, חתולית הרשיון היא עונש כבד מנשוא. פרנסת משפחתו תלויה בחמש עבודות, והוא גם נושא בתשלומי משכנתא, לפיכך ככל שלא יתאפשר לו לחמשיך ולעבוד, הוא יאלץ לעזוב את ישראל.

5. החלטת בדבר אמצעי משמעת -

5.1 קודם שנדון לגופם של דברים, נתייחס לטענת בייכ הנאשם, כי בהעדר ראייה ישירה לכך שהמטופל מסר לנאשם, שבתו היתה קטינה בעת הפגיעה, יוצא שחרשעת הנאשם מבוססת על ראיות נסיבתיות בלבד, וככל שנותר ספק, לא ניתן. להרשיע אדם בהסתמך על ראיות נסיבתיות בלבד.

אנו סבורים כי לעניין זה נאמרו, בחלטת חביניים, דברים ברורים וכי אין מקום לכך שנוסיף עליהם

5.2 כאמור בהחלטת חביניים, מדובר בטיפול שניתן על ידי הנאשם, במהלך תשעה חדשים, החל מחודש אוגוסט 2002, לאב ל - 13 ילדים, שחורשע בביצוע מעשים מגונים בשלוש מבנותיו הקטנות. כך היתה לגבי אחת חבנות, בתדירות משתנה של פעם בשבוע עד פעם בשבועיים, בתקופה שמשנת 1998 ועד לשנת 2007, בבית נוספת, במספר מועדים, בשנת 2002 ובבית השלישית, בשתי הזדמנויות, בשנים 2006 ו - 2007. העולה מן האמור הוא שהמטופל חמשיך לבצע את העבירות החמורות בבנותיו הקטנות, גם תקופה ממושכת לאחר תחילת הטיפול אצל הנאשם.

במהלך הטיפול, מסר המטופל לנאשם, כי בעבר פגע מינית בבתו. הנאשם לא דיווח על כך לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק או למשטרה. כך היתה, לטענת הנאשם, הואיל ולא ידע ואף לא היה לו יסוד סביר לחשוב, כי חבת, קורבן הפגיעה, היתה קטינה.

הנאשם שב וטען כאמור לעיל, כי חובת הדיווח, המעוגנת בסעיף 368 ד' לחוק העונשין, מעמידה אותו ואת עמיתיו למקצוע, בצורך להתמודד עם נושא מורכב, הכרוך גם בהתמודדות בחתנגשות שבין החובה האמורה, לבין חובת הסודיות, כמו גם בחשש שמטופל יבחר שלא להזדקק לטיפול הכרחי, בשל החשש שדיווח על מעשיהם.

עוד טען הנאשם, כי הוא סבר שבנסיבות הענין, לא היה עליו לברר מה גילה של חבת, שעל הפגיעה בה המטופל דיווח לו וכי בנסיבות הענין, לא חלה עליו החובה לדווח על הפגיעה שעליה מסר לו המטופל. בא כחו של הנאשם טען, כי גם אם יוכל שהנאשם טעה בשיקול דעתו, מדובר בתקלה נקודתית, גם בחנתן שלטענתו הנאשם דיווח, לפחות על מקרה אחד, שארע עוד קודם לכן והוא נתג כך, גם לאחר שהחלה החקירה, במקרים נוספים.

בהחלטת חביניים עמדנו על הקושי שביישום חובת הדיווח, ביחסים שבין פסיכולוג ומטופל והבאנו מדבריו, לעניין זה, של בית המשפט בפסק הדין בעניין ליפנצקי (ראח בעמוד 7 לחלטת האמורה). זאת, בין היתר באמור בפסק הדין באשר לנסיבות בהן לא יתערב בית המשפט בדרך של הטלת אחריות עקב הפרת חובת דיווח: " המטפל עשוי למעוז. אך לא כל הערכת מסוכנות שנויה של מספל משמעה, מיניה וביה, רשלנות של המטפל. ולא כל סכנה אפשרית-תיאורית, אסורה להמיל על המטפל חובת דיווח. התערבות בית המשפט בדרך של הטלת אחריות ברענב עקב הפרת, חובת דיווח, צריכה להיעשות בהירות ובמשורה. ולמעט, המקרה שבפנינו לא נכנס לקמיוניה זו."

אלא שכאמור בחלטת חביניים, לא מדובר, בעניין גבולי, בסכנה תיאורית, או בהערכת מסוכנות שגויה.

כאמור בחלטת הביניים, הגענו למסקנה, לאור הראיות שבפנינו, כי לא נותר ספק בכך שלנאשם היה יסוד סביר להניח שהמטופל עבר עבירה בבתו הקטינה.

כאמור, בית המשפט מצא שמעשיו המחרדים של המטופל בוצעו גם לאחר שהמטופל היה נתון לטיפולו של הנאשם. מצמרר לחשוב שאלו פעל הנאשם כמצוותו של סעיף 368ד' לחוק, יכול שניתן היה לגאול את הילדות האומללות, שהיו נתונות למשמורתו של המטופל וחפכו לקורבנותיו, מהמשך ההתעללות. למטרה זו נמצא לנכון להטיל על מטפל את חובת הדיווח. הצורך להגן על חסרי ישע ולמנוע מצבים ממין זה, הוא זה העומד ברקע הוראת החוק האמורה, אשר אין חולק שיישומה עשוי להביא מטפל לידי התלבטות קשה, אלא שכדברי בית המשפט בעניין ליפנצקי: "חובת הסודיות מסתיימת במקום בו מתחילה סכנה לצד שלישי". שאז קמה חובה משפטית-מקצועית-אתית להגן על הצד השלישי". אין זה אלא מקרה מובהק לכך שבו צד שלישי, חסר ישע, היה נתון לסכנה ממשית.

לחבנתו, לא זה המקרה, הנקלע בסבך ההתלבטות, שבין חובת הדיווח וחובת הסודיות ואף לא זה המקרה, שבו שיש להעמיד בגדר השיקולים את החשש שמא יחא בהתייחסות לחובת הדיווח, כדי למנוע את הטיפול.

הנאשם גם שב וחזר, בדיון האחרון, על הטענה, כי בהעדר הנחיות מטעמו של משרד הבריאות, מתקשים מטפלים להתמודד עם מצבים כגון זה, כאשר המטופל עצמו אינו מוסר מידע חד משמעי, שאז על המטפל להחליט אם לחטוא לתפקידו כמטפל ולהעמיד עצמו כחוקר או כשופט.

התובע טען, כי החלטת וועדת משמעת, יוצרת סטנדרטים והתוויות לעוסקים במקצוע. ב"כ הנאשם טען מנגד, כי בהעדר הנחיות, של משרד הבריאות, כגון: בשאלה אם היה על הנאשם לברר את גילה של קורבן העבירות, לא היה מתחילה מקום להגשת הקובלנה, כי לא יכול שהליך משמעת יבוא במקומן של הנחיות חסרות וכי בכל מקרה, לא ראוי שהענישה המשמעית תשמש לקביעת סטנדרטים והתוויות.

ככלל, יש ממש בטענת הנאשם. פשיטא, משמדובר בחלק שנועד לברר אם יכול שהנאשם סטה סטיה משמעותית מרמת הטיפול המקובלת הצפויה ממנו כפסיכולוג, לא יכול שההתוויות והסטנדרטים לעוסקים במקצוע, ייווצרו יש מאין, כחלק מהחלטתה אם אכן חלה סטיה כאמור. דא עקא שלא בכך מדובר וראה לעניין זה האמור בסעיף 5 לחלטת הביניים, בהתייחס להנחיות ולכלים העומדים לרשות פסיכולוג, בבואו להתמודד עם חובת הדיווח, לרבות לעניין התנגשות אפשרית שבניה לבין חובת הסודיות. זאת ועוד, כבר נאמר שלא מדובר, במקרה זה, בעניין גבולי או חתון בספק, מה גם שממילא לא נטען שהנאשם עשה שימוש בכלים העומדים לרשותו, לצורך התמודדות עם מקרים הבאים בגדר הספק.

ב"כ הנאשם טען כאמור, כי לעניין קביעת אמצעי המשמעת המתאים, בנסיבות העניין, יש להביא בחשבון, שזה המקרה הראשון שבו חוגשה קובלנה בשל הפרה של חובת הדיווח וכי ראוי לשקול, אם יהיה זה נכון להטיל לראשונה, עונש כבד, על פסיכולוג במקרה אפור של עבירת אי דיווח, בהעדר הנחיות מטעמו של משרד הבריאות, באשר ליישומה. זאת גם בהתנן שהרשות השופטת טרם נתנה דעתה לעבירה זו. ב"כ הנאשם ביקש ללמוד מעניין זה מדברי השופט חשין, בפסק הדין בעניין שבס, המוזכר לעיל בטיעונו.

כאמור איננו סבורים שמדובר בעניין אפור, או שניתן לתלות את הקולר בהעדרן של הנחיות. כך גם איננו סבורים שעניין שבס דומה לעניין זה. בעניין שבס דובר בעבירה, שלגביה נאמר, בפסק דין קודם של בית המשפט העליון, כי "העבירה של הפרת אמונים היא עבירה מסוג, אשר יסודותיה השבדתיים אינם מוגדרים דיים". כאשר לדברי השופט (בדימוס) חשין: "העבירה של הפרת אמונים 'עבירת מוסר' היא. עבירה היא בעלת 'דיקמה פתוחה'... ובית-המשפט אמר על-פי המחוקק למלא אותה חוכן מעת לעת על-פי נתוני המקום והזמן. המחוקק כמו הסמך את בית-המשפט לקבוע מעשים המהווים הפרת אמונים הפוגעים בציבור". לא ניתן לומר דברים דומים על החוראה שבסעיף 368ד' שבחוק העונשין. זאת ועוד, כאמור, ככל שמדובר בפסיכולוגים, קיימות, לעניין זה, הנחיות, מה גם שלא מדובר בנסיבות בהן יכול שהיה מקום לספק בדבר תחולתה של החובה הקבועה בחוק.

ב"כ הנאשם טען שלא מדובר במעשה שנעשה בכוונת מכון, בשיטה או בכוונה להתחכם או להערים על החוק. הנאשם פעל בהתאם לחובת הדיווח, הן לפני שהחלה

החקירה של הטופל והן לאחר מכן. גם אם כך, איננו סבורים שיש בכך כדי לזקק את מחומרת התנהלותו של הנאשם במקרה זה. המדובר במקרה חמור שתוצאותיו חמורות והתעללות אשר יכול שניתן היה להפסיקה, אילו פעל הנאשם כמצוות החוק.

5.3 שעה ששקלו מהו אמצעי המשמעת הראוי בנסיבות העניין, נתנו את דעתנו, לצד האמור לעיל, גם לנסיבותיו האישיות של הנאשם.

הנאשם בן 65, אב לחמישה ילדים וחוא עובד לפרנסתו ולפרנסת משפחתו, שעה שחוא עדיין נושא בתשלומי משכנתא, לאחר שחתמורה שקיבל על ביתו באר"ב, שימשה לפרנסת המשפחה בתקופה שבה נאלץ להמתין לקבלת רשיון לעסוק במקצועו. הנאשם העיד כי התלית רשיונו לעסוק בפסיכולוגיה תהווה, מבחינתו, עונש כבד ממש, בהנתן שפרנסת משפחתו תלויה בהמשך עבודתו.

לא ניתן להתעלם מטענת הנאשם, כי התלית רשיונו, לתקופה של שנה כבקשת התובע, עשויה לפגוע באופן משמעותי ביכולתו לחזור לעסוק.

הנאשם מוכר כמומחה בתחום הטיפול הקוגניטיבי, בו הוא עוסק כ-40 שנים, לרבות כמדריך ומרצה בבית הספר לרפואה והוא זוכה להערכה רבה על עבודתו המקצועית ומסירותו למטופליו.

נאמנים עלינו דברי הנאשם, כי הוא עלה לישראל מטעמים ציוניים ובמטרה לתרום מהידע והנסיון שצבר בעבודתו באר"ב, שם הוא שימש כפסיכולוג ראשי ומנהל מחלקת אשפוז יום בבית חולים. כך גם נאמנים עלינו דבריו כי בבואו לישראל, פחתה הכנסתו מעבודתו, באופן משמעותי.

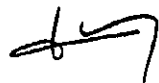
כך גם נאמנים עלינו דברי הנאשם, כי מזה כשלוש שנים הוא מצוי בתחושה של אי ודאות ומתייסר, בשל הצורך להתמודד עם הליך זה והחליך שקדם לו בפני ועדת התלונות, כי עצם קיומו של ההליך משמעותי, כמו גם התחלטה להרשיעו בעבירת משמעת, די בהם כדי להכתיס את שמו בעיני עצמו וכי חס כשלעצמם נתפשים בעיניו כעונש חמור.

בי"כ הנאשם נען, בין היתר, כי יש לתת את הדעת לכך שמדובר באירוע שאירע לפני כעשר שנים ואף שבחקשר זה לא חלים דיני החתישנות, יש לתת את הדעת לחלוף הזמן בקביעת אמצעי המשמעת. לא למותר לציין שהטיפול במטופל, אמנם חתקיים לפני כעשר שנים, אלא שחקירת המשטרה לא החלה אלא בשנת 2007. דא עקא שבנסיבות העניין, המנעות הנאשם מלקיים את חובת הדיווח, תרמה כשלעצמה למועד המאוחר שבו החלה חקירת המשטרה.

נסיכום:

(1) המשמעות החמורה של חפרת החובה לדווח, בנסיבות כגון אלה, מחייבת לדעתנו כי רישומו של הנאשם בפנקס, כמשמעו בחוק, יותלה, גם אם לתקופה מסוימת זאת גם לאחר ששקלו את נסיבותיו האישיות של הנאשם, כמו גם את תעובדה שמקרה זה הוא ככל הנראה הראשון, שבו הוגשה קובלנה עקב הפרת חובת הדיווח. לאור שיקולים אלה, אנו סבורים שיהא זה ראוי להגביל את תקופת ההתליה, לתקופה של שלושה חדשים.

(2) בנסיבות העניין, גם לאור הסכמת הצדדים, אנו מורים על פרסום ההחלטה, באופן ששמו של הנאשם לא יופיע בהחלטה שתפורסם כאמור. ההחלטה תפורסם כאמור, באתר האינטרנט "פסיכולוגיה עברית" וכן, בהתאם להחלטות ראש האגף לבריאות הנפש שבמשרד הבריאות, באתר האינטרנט של האגף האמור.

מר עדאד בן אבא,
פסיכולוג קליני
חבר הועדה

חגב. דניאל עמרם
פסיכולוגית קלינית וחינוכית
חברת הועדה

רות רות הורן, עו"ד
יו"ר הועדה